

X. РОЗМОВА В ЛІСІ

Здорові дядьку! Що се, ви за злісного?

Злісний

А так, зліснюю, бачте на старі літа.

Я

А син же де? Таж він за злісного тут був.

Злісний

При графі за лакея десь в Італії.

Я

Се що за шмаття двигаете? Прати десь?

Злісний

Га! Га! Верети! У дівчат навідбирав.

Я

Що? За дівчатами вганяєте іще?

Злісний

То не з добра, небоже! Панська служба – мус.

Я

Що ж се за служба бігать за дівчатами?

Злісний

От видно, що давно в селі ти не бував!
Таж управитель ліс сей для селян запер,
а тямиш, що товар віддавна пасли тут.
Тепер нема де раз попасти, ба нема
в бідніших чим погодувать товарину.
А в лісі трави, бачиш сам, до пояса,
аж гнуться, шепчуть, наче просяться під серп,
Ну, та й ідуть жінки, дівчата крадькома,
нажне верету і вже має на весь день.

Я

Ах, починаю розуміти! Ну, а ви
підстерігаєте й верети берете?

Злісний

А так. Що ж діять? Заборонено хлопам
у ліс – ні кроком, ані оком не входить.

Я

А в вас підноситься рука у бідних тих
верети відбирають за жміньку бур'яну?

Злісний

Підноситься, небоже! Панська служба – мус.
Рука підноситься, лиш серце трепещить.
У сні часом ще причувається їх плач.

Я

То управитель у дворі сидить тепер?

Злісний

Ні, не сидить. Він на фільварку за селом.

Я

А двір пустий? Чи, може, графа ви ждете?

Злісний

Ні, не ждемо. Говорять, граф нездужає.
Максим писав. Подужав трохи був торік,
і понесло його лихе десь там... таке
місточко є, що в карти грають – чи в кістки.
Скортіло графа – за годинку просадив
всі гроші й бричку з кіньми. Був би, може, й весь
маєток там лишив, так дав бог – вдарило
йому на мозок, впав на місці, наче труп.
Його, мов трупа, винесли, аж мій Максим
живенько кинувся, щось там зробив йому –
він знав уже, при нім служивши, напади
його недуги, – ну, там зараз лікаря...
І відживили пана графа. То писав
Максим, що лікар графові таке казав:
«Якби не сей слуга ваш, був би вам кінець».

Я

Ну, певно, граф віддячиться Максимові?

Злісний

Ой, вже віддячиться! У голові йому!
Писав Максим, як лікар се йому сказав,
а він лиш носом покрутив: «Ну, так! Ну, так!»

Я

І не міркує ще додому повертатъ?

Злісний

Та хто там знає? От тепер прислав нам тут якусь поману. Адже йшли ви попри двір?

Я

Ну так, ішов.

Злісний

І що, не чули вереску?

Я

Ні, не чував.

Злісний

Ну, певно, спала десь вона.

Я

Що за вона?

Злісний

Якби я знав або хто-будь!

Якесь таке, ні птах, ні риба, ні жона,
ні панна, та й говорить не по-нашому,
мов та синиця цвенькає, пищить, вищить,
в долоні плеще, всюди скаче, бігає,
всьому дивується, раз плаче, раз смієсь.
Мале таке та утле – взяв би, бачиться,
в долоню й другою долонею прикрив,
а всюди того повно – двір, гумно і сад,
шпихлір, і коршму, й тік – все чисто навідить,
усякого зачепить, всім цікавиться –
ну, сказано, помана, ще й французькая!

Я

І хто ж вона, чого сюди приїхала?

Злісний

Питайте ви мене, я буду вас питать!
Фервальтерка, що з нею розмовляється,
говорить: «Бог її там може зіркувать».
Та лист прийшов від графа до **фервальтера**
і в місті до старости, щоб в оглядності
її держали, не перечили ні в чім, –
мовляв, недужа, хоче тут освіжитись.
Та де б тобі недужа! То живе срібло!
Говорю вам: помана, ще й французькая.

А ви зайдіть коли – без церемонії,
розмовтесь з нею – страх яка розмівная.
Нащо вже наші молодиці – тумани,
а й з ними щось, калічачи слова, бересь
балакати, знаками доповняючи.
Прийдіть, я знаю, – буде рада, ну, та й вам
не буде нудно так, як там на хуторі.

Я

Мені не нудно, а з поманою, як ви
її назвали, що мені балакати?

Злісний

Прийдіть, прийдіть! А то я їй скажу про вас,
і зробить вам таке: сама прийде до вас.
Їй як що стрілить в голову, то й діло тут.
Їй-богу, се помана, ще й французькая.